

ALGUNES ADRECES

Le portail de l'Arpitan

Llengua i cultura arpitanes.
www.arpitania.eu/index.php

L'inimitable patois de Savièse

Per aprendre l'arpità de Suïssa.
www.patwe.ch/

Lo gnalèi

Informació i aprenentatge de l'arpità de la Vall d'Aosta.
www.patoisvda.org/

Franco(-)provençal

Història de l'arpità
www.tlfg.ulaval.ca/AXL/monde/franco-provençal.htm

Ce.S.Do.Me.O.

Centre d'estudi i documentació de la memòria oral.
www.cesdomeo.it/cesdomeo.asp

Ufficio Regionale per l'Etnologia e la Linguistica

Difusió del patrimoni cultural de la Vall d'Aosta.
www.regione.vda.it/cultura/beni_culturali/brel/default_i.asp

Amics d'Arpitània

Divulgació d'Arpitània en català.
<http://amicdarpitania.blogspot.com/>
amicdarpitania@gmail.com

Pensa a cen que nos fesens avouéc noutros cayons devant que les boucheyér : lor balyens pecar lo ples bon, los engrèssiens perce que seyont ples tendres et bons a megiér. Méma chousa fét Roma avouéc nos. Et, rapèla-tè, que los bouchièrs que nos talyéron la gola seront des Vâldotens.

Lo temps (2008), Floran Corradin
(Vâl d'Aouta)

Pensa el que fem nosaltres amb els porcs abans de matar-los: els donem el menjar més bo, els engreixem perquè siguin tendres i bons per menjar-nos-els. El mateix fa Roma amb nosaltres. I, recorda-te'n, que els botxins que ens tallaran la gola seran valdostans.

El temps (2008), Floran Corradin
(Vall d'Aosta)

Llengua i Cultura ARPITANES

Arpitania Arpitanie
Geographic distribution of Arpitan
Aire de diffusion de l'arpitan

LA LLENGUA ARPITANA

L'arpità o francoprovençal és una llengua romànica les fronteres de la qual no van ser definides fins al segle XX, fet que explica que sigui tan mal coneguda. Es tracta d'un conjunt de parlars afins sense una llengua estàndard de referència que els uneixi i no hi ha hagut fins fa poc entre els diferents parlants un sentiment d'unitat. No fou codificada fins el 1998 per **Dominique Stich**. El primer intent però, va ser els anys 70 quan els *Amis des patois savoyards* van elaborar una grafia fonètica anomenada *de Conflans*.

El domini arpità s'estén sobre tres països: Itàlia (Vall d'Aosta), Suïssa (Romandia i el Jura bernés) i França (Savoia, Isère, Loira, Rone, Ain, Jura)

Va ser al 1873 quan el lingüista italià **Graziadio-Isaia Ascoli** va identificar aquesta llengua neollatina. Per Ascoli aquests parlars constituïen un grup específic i no un grup de llengües de transició entre els grups d'oïl i d'oc.

Ascoli va anomenar aquests parlars *francoprovençal* però a causa de l'ambigüitat d'aquest mot, a principi dels anys 70 es va imposar el terme "arpità", el qual es va triar per la seva semblança amb el nom de la segona gran llengua gal-loromana: l'occità. *Arpità* és format a partir de l'arrel pre-indo-europea *alp-*, dins la seva variant dialectal moderna *arp-*; en llengua arpitana aquest mot *-arp-* no designa la muntanya com es creu de vegades, sinó els "prats de la muntanya on els ramats hi són menats i hi passen l'estiu".

LITERATURA ARPITANA

Comença al segle XIII i segueix sense interrupció fins avui. S'hi troben veritables obres mestres però són sovint ignorades.

És durant el segle XVI que la literatura francoprovençal pren embranzida. La literatura d'aquesta època té autors com el savoia **Nicolas Martin**, autor de nades i de cançons, o **Laurent de Briançon** de Grenoble autor de poemes.

Cap al 1600, la conquesta de Ginebra pels savoians dona matèria a textos històrics, el més conegut *Cé qu'é l'aino- La chanson de l'escalade-* ha esdevingut l'himne nacional de la República de Ginebra. Hi ha també molts textos morals i satírics com *La moquerie savoyarde* publicat el 1603, aquest text és un conte molt conegut perquè ha estat treballat per molts autors.

Entre els autors que destaquen al segle XIX, **Jacques Vacher** i **Guillaume Roquille** eren poetes políticament compromesos al costat de la classe obrera i descrivien de manera burlesca la vida difícil a les seves respectives ciutats (Saint-Étienne i Rive-de-Gier) marcada pel pas de la vida rural a l'era industrial. A Lió i a la seva regió hi trobem contes i cançons populars com les escrites en arpità de Caluire per **Jean Cotton**.

Actualment és **Floran Corradin** l'escriptor més conegut, el qual ha escrit la primera novel·la en arpità estàndard.

La literatura de tradició oral que es transmet de boca a orella, de generació en generació, és encara present en força zones. Són contes, llegendes, creences, proverbis...

L'ESPAI ARPITÀ AVUI

Es creu que parlen la llengua unes dues-centes mil persones d'una població de sis milions.

Avui és ben viva a la Vall d'Aosta a Itàlia, on s'ensenya a les escoles i on hi trobem parlants de totes les generacions. Milers de persones la utilitzen diàriament a la Bresse, l'Isère i Savoia així com als cantons del Valais i de Friburg a Suïssa

RCF Haute-Savoie i *RCF Savoie* són dues ràdios que inclouen cançons, narracions i xerrades en arpità a les seves emissions.

Es publiquen revistes, textos científics, es fan concursos de poesia, obres de teatre i un cop l'any es celebra la *Festa internacional de l'arpità* en un dels tres països on s'estén l'Arpitània, aplec que acull milers de visitants.

Els anys 2006 i 2007 l'arpità va gaudir d'un inhabitual interès per part dels mitjans de comunicació gràcies a les traduccions de diversos còmics de *Tintín*.

Diverses associacions treballen per preservar i desenvolupar el patrimoni cultural i lingüístic. Avui, el grup més actiu de l'actual renaixença arpitana és l'**ACA (Aliance Culturèla Arpitanna)**, associació que es dedica a la defensa i la protecció de la llengua i la cultura arpitanes.